

da bi se ti kaj naučili, pa vendar ne mora terpeti, da bi druge motili, in mora tedej za — šibo prijeti. — Komur se pa to prav ne zdi, naj vendar na noge stopi in pové, kako bi mogli kaznovati. Ali jih bomo zapirali? Kam? — Odkazite jim prostor, da bodo sami sedeli! Ni prostora za to. Pustite jih, da zunaj stojé. Ali zmirom vendar ne smejo zunaj stati, in naj porednejši še tudi tam niso mirni. Naj se pa staršem naroči, da otroke v strah vzamejo. Nekteri jih preveč, nekteri pa premalo tepó, ali pa se še celó za učitelja ne zmenijo, češ meni ni nič mar, kaj otrok v šoli počne. Kaj si pa bodo otroci mislili od takega učenika, ki si pusti nagajati? Kaj tedaj učeniku početi? Doma je znabiti mogoče brez šibe shajati, ker se otroci lahko drugače kaznujejo, p. da se mu kaj odreče, ali pa pri jedi priterga i. t. d. Takih reči pa šola rabiti ne more. Vprašati bi se pa tukaj smelo, ali ni bolje otroka, ki ima večidel kratek spomin, za njegove nerodnosti kratko malo našeskatiti, kakor pa, da se mu dolgo pridiguje, kar se počasi privadi, ali kakor pravijo, da se mu ušesa ogladijo?

(Dalje prih.)

Nauk v branji v srednjem in višjem razredu ljudskih šol.

(Dalje.)

Da se učenik prepriča, kako učenci to razumejo, kar berejo, naj se z njimi pogovarja od tega, kar so brali, ter naj jih napeljuje, da svoje dušne moči napenjajo in obračajo na berilni zapopadek. Če pa se previdi, da je berilni zapopadek lahko razumljiv, je zadosti eno ali drugo vprašanje, s katerim zavračujemo otroke na zapopadek. Posebno bi rad tukaj spregovoril zoper nekatere navadne vprašanja, ki jih nekteri učitelji ponavljajo pri vsaki vaji, pri vsakem stavku. Postavim: Od koga ali kaj si bral? Od koga je nekaj povedano? Kaj je od njega povedano? Take splošne vprašanja ne spodbujajo, ker ne obračajo otrokove pozornosti na določno reč.

Ravno tako tudi ne spodbuja, ko bi v vsakem stavku po vseh obstojnih delih popraševali. Takšne vprašanja otroci ne poslušajo radi, ker se tukaj le izmota, kar se je že bralo, in se zastran zapopadka nič novega ne pové. Tud tvarine zavoljo tega bolj djansko ne razumejo. Takšno razkladanje vprašanj

je poslednjič zložno za učenika in učence; prvi vé ložej vprašati, drugi znajo odgovarjati; vse gre tako, kakor da bi za nitko cukal. Vzemimo p. sledeči stavek iz drugega berila: „Neki dan ob času draginje je po vasi hodila žena, ki je bila sicer revno, pa vendar ne prav po beraško oblečena, in je vbogajme prosila“. Navadne vprašanja bi bile: Kdo je hodil? Kdaj je hodil? kje je hodil, zakaj je hodil? Ta reka je vendar sama po sebi za večje učence lahko razumljiva, in takšne vprašanja bi bile odveč. Bolje bi bilo, da bi se vprašalo kaj takega, kar sega sicer v zapopadek, pa reč bolj pojasnuje, p.: Kdaj pravimo, da je draginja? Kteri ljudje dragino naj bolj občutijo? Kaj so tedaj prisiljeni revni ljudje o času draginje, da morajo storiti? Kaj pa je ta čas dolžnost premožnih ljudi? Kakšni reveži so pa naj bolj usmiljenja vredni? Ali so takšni ljudje naj ubožnejši, ki se naj slabši oblačijo? i. t. d. Vprašanje naj tedaj sega v zapopadek, pa naj se tako odgovarja, kakor zastopnost zahteva ali se iz nje sklepati more, — zraven tega naj pa tudi pripomore, da se reč bolj na globoko in široko pretresuje. Ako otroci na takšne vprašanja vedó prav odgovarjati, se zadosti ozirajo na zapopadek in tudi reč bolj razumevajo. Ako pa na takšne vprašanja ne morejo odgovarjati, ima pa učenik naj boljši priložnost, da jih podučuje, ali pa da jim popravlja, če kaj napčnega povedo. Temu, ki tako mehaniško ravná, kakor smo zgoraj rekli, da po vseh stavkovih delih poprašuje, se more po pravici ugovarjati, da primanjkuje v šoli potrebnega časa, ker njih veliko terdí, da se ne more zavoljo tega na zapopadek gledati. Kdor tako ravná, zares preveč časa in po nepotrebnem potratí, in bi veliko bolje storil, ko bi učence vadil mehanično brati. Kdor pa tukaj po previdnosti ravná, ga pa to nikakor ne more zadeti. Letá si bo že vedil prave meje postaviti, kakor mu jih odkazuje število razredov po eni strani, po drugi pa reč sama po sebi. Ker, če se preveč in po nepotrebnem govori, se reč ne pojasnuje, pa tudi bolje ne razumé, in še celó škoduje. Tukaj se pokaže, koliko je učenik izobražen, kako je spreten in priden, in koliko velja. Ako mu ne primanjkuje potrebnih vednost, ako umé pri rečeh primerno vprašati, in jih tako razlagati, da jo prav zadene, in če ga pri tem podpira tudi osebna veljava, — ne potrebuje veliko truda, in otroci se pazljivo obračajo na zapopadek in zanj vnemajo. Kadar so pa otroci

v resnici svoje dušne moči začeli natezovati, in se s svojimi mislimi popolnoma v reč obrnili, bodo tudi veliko beržej pa dalj časa pri tem ostali, kakor pa, če jih po zunanje strahujemo. Ako se bere z zbranim duhom, to branje na vse strani pospešuje, tudi kar zadeva mehaniško izurjenje; in več se bo opravilo, ako se enkrat tako bere, kakor sicer trikrat ali še večkrat. Ako je učenik otrokom zapopadek primerno razložil, in jim tedaj reče, da naj ga tudi v branji prav izrazujejo, tako se lahko prepričamo, da se učenci le skušajo, kdo bo bolje bral. To poskušanje je pa naj boljša vaja v branji in več časa prihrani, kakor če bi učenik zavoljo pomanjkanja časa zadovoljin bil, da se le mehaniško bere.

Od učenika pa takšno ravnanje z berilno tvarino kaj več zahteva, kakor da bi bil le po zunanjem vpričo. Reč se mora poprej prevdarjati, in pri podučevanju naj bodo zbrane misli učenikove popolnoma v predmetu; on naj zapopadek prevdarja in iz njega naj poišče naj perpravnejših strani, od katerih bi učenca mikalo, da bi reč zapopadel in razumel. Pomanjkanje v tej reči pa vzrokuje, da se zapopadek popolnoma zanemarja, ker se učenik ali truda boji, ali pa nima sposobnosti, ki je zato potrebna. Pridnemu in spretnemu učeniku se trud obilno splačuje, ker se vaja, sama po sebi mrtva, po pogovoru oživi, — ker se mu ponuja lepa priložnost, kaj storiti za dušno izobraženje otrokovo in njegov značaj, — in poslednjič tisti, ki branje zastopi, tudi dobro (mehaniško) bere, pa posebno lepo naglašuje in izrazuje.

(Dalje prih.)

Tečno učilo.

K a z a v n i p o d u k.

Cvetice.

Snova. Vertnica, lilija, tulica, solnčnica, zvonček, trobentica, vijolica, klinček (nagelj), rožmarin, sivka, šmarnica, potočnica, plavica.

Učba. Vertnica je prav lepa cvetica, in tudi prijetno diši; raste po vertih, pa tudi drugod; je bela, rudeča, pa tudi rumena. Germ, na katerem vertnica raste, ima zelene in ternjeve vejice in steblo. Listi so tamno zeleni in podolgasto